

Open Access debat

Som en udløber af artiklerne i Information ultimo februar om Open Access har Thøger Kristensen, overbibliotekar DPB, haft en mail-diskussion med Harald von Hielmcrone, forskningschef ved Statsbiblioteket.

Efterfølgende har de to herrer indbyrdes aftalt, at deres korrespondance kunne være interessant at publicere i DF Revy. Thøger Kristensen har sendt redaktionen en samenskrevet version af korrespondancen, som bringes her.

Kære Harald,

Jeg mener ikke, at Open Access er nogen reel trussel mod den videnskabelige kommunikation. Det er rigtigt, at en del af den marginale videnskabelige kommercielle publicering er truet af, at så meget er gratis tilgængeligt på internettet. Og det er også rigtigt, at dårlige forskere og dårlige studerende bruger meget skrammel og sludder, som de finder gratis på internettet. Tidligere fandt de skrammel og sludder alle mulige andre steder. Denne vigtige skelnen mellem snot og skæg kan Open Access ikke bidrage til – men næppe heller undergrave. Incitamenterne for forskerne til at kvalitetsbedømme hinandens produktion er fortsat til stede – meriterings-strukturerne eksisterer i bedste velgående og de underliggende mekanismer trues ikke af internettet eller OA.

Dog kan man argumentere for, at den nemme distribution på internettet har åbnet nye kanaler for, at fremragende ny viden nemmere og hurtigere slår igennem end, hvis det som tidligere først har skullet gennem "old boys network". Det tror jeg kun, verden bliver rigere og klogere af. Det stiller også krav til den kommercielle publicering: Hvis det er for langsomt og besværligt at få den nye viden kommunikeret, bliver forskerne utålmodige og bypass'er. Derfor vil vi se mere pre-publication-materiale.

Samtidig vil der også blive øget kamp om de "kloge hoveder" - dem, der har faglig status internationalt og derfor kan sætte det kvalitetsstempel på de rigtige ting, der gør det nemmere for andre at skelne mellem skidt og kanel.

Jeg deler din skepsis overfor Open Choice løsninger fra de store kommercielle forlag – som ofte er ublu dyre. De høje priser skyldes naturligvis, at forlagene plejer at tjene kassen og kun vil være med til Open Choice, hvis de kan opretholde deres høje omkostningsniveau og indtjening. Jeg er sikker på, at små tidsskrifter har meget mindre omkostninger og derfor ville have væsentligt mindre author fees, hvis de indførte Open Choice. Men først og fremmest tror jeg, at mange af dem vil blive gratis tilgængelige online, fordi det centrale er peer-review-processen, som forskerne kan udføre i deres arbejdstid og derfor ikke skal betales for - og så finder de en sponsor eller lade instituttet betale håndørerne til administration og publicering.

Endelig er der jo så selvarkiverings-løsningerne. Jeg mener faktisk, at de kan være med til at danne grundlag for, at de kommercielle tidsskrifters livstid forlænges! De kan fastholde deres lange sagsbehandlingstid og deres faglige grundige behandling, fordi selvarkiveringsløsningerne sikrer, at publikationerne kommer hurtigt

online. Og oven i købet får de kommercielle forlag et kæmpe markedsføringsorgan i form af at alle selvarkiveringsløsningerne jo henviser til forlaget som "den rigtige version". Det er måske en lidt forsimplet argumentation – men princippet, mener jeg, holder.

De velmenende men forskrækkede HUM- & SAM-forskere, som læser Information, bliver endnu mere forskrækkede, når de læser sådan en artikel, hvor en af landets førende eksperter fra en af landets førende institutioner bakker Jørgen Burchardt op i, at verden er på vej til at gå under pga. OA.

Eksempelvis Johannes Andersen, som jeg kender som en indsigtfuld og normalt progressiv mand. Han har måttet lukke GRUS, fordi de studerende ikke køber abonnement. De studerende har nemlig dels indrettet sig på, at universitetet er en pølsefabrik, hvor man ikke forholder sig til andet end pensum og dels på, at de har adgang til en overflod af videnskabelig information via vores licenser. Det kan Open Access hverken gøre fra eller til i forhold til, men pga. Jørgen Burchardt og Haralds sammenkædning bliver OA til skurken. Og Johannes skal nu virkelig smøres grundigt med argumenter og/eller rektorale piskeslag, før han lægger sine artikler ud online.

Så tillad mig et lille "øv – det havde vi ikke brug for"

Med venlig hilsen
Thøger

Denne vigtige skelnen mellem snot og skæg kan Open Access ikke bidrage til – men næppe heller undergrave.

Der tales tit om bibliotekerne som gate keepers for kvalitet. Desværre ofres kvalitet let for kvantitet, hvis bibliotekerne ukritisk kobler op til en blandet landhandel af OA baser, hvis indhold bliver umiddelbart søgbart, medens de dyre tidsskrifts-baser kun er søgbare efter positivt tilvalg.

Kære Thøger

For at starte hvor du slutter:

Der er to modsatrettede problemstillinger:

- Tidsskriftsdød, idet små trykte tidsskrifter (især inden for HUM og SAM) må gå ind, fordi læserne (de studerende) forventer at finde al relevant information gratis på nettet.
- Artikeloverproduktion, fordi både skidt og kanel bliver offentliggjort i Open Access-baser og institutional repositories – og indekseret i Google.

Burchardt og Johannes Andersen er bekymrede for det første, jeg for det andet.

Jeg ser egentlig ikke tidsskriftsdød som et reelt problem. Hvis døden truer, må man omlægge og billiggøre produktionen. Der kan en elektronisk udgivelse med indeksering i Google være nyttig pga. reklameværdien. Kan de ikke overleve det – selv med en idealistisk indsats, ja så er jeg tilstrækkeligt af en liberalist til at mene: Lad falde, hvad ikke kan stå. I årenes løb er tidsskrifter kommet og gået – og det er OK sådan.

Efter min mening er overproduktionen af underlødige litteratur en større trussel. Megen litteratur er så specialiseret, at du skal vide, at det har været gennem review for at kunne stole på det. Du har ingen reel mulighed for selv at checke data og konklusioner. Det er altså tvivlsomt, hvor megen gavn en hurtig publicering i institutional repositories eller OA baser faktisk gør, og under alle omstændigheder bliver det vigtigt at kunne finde frem til den endelige "autoriserede" udgave.

Der tales tit om bibliotekerne som gate keepers for kvalitet. Desværre ofres kvalitet let for kvantitet, hvis bibliotekerne ukritisk kobler op til en blandet landhandel af OA baser, hvis indhold bliver umiddelbart søgbart, medens de dyre tidsskrifts-baser kun er søgbare efter positivt tilvalg. Derved kan bibliotekerne undergrave kvalitets-tidsskrifterne, og det er en politik, som på sigt også vil kunne undergrave deres egen position. Hvad skal man dog med biblioteker, når man lige så godt kan gå ud på nettet og finde det gratis materiale i Google? Hvis vi ikke insisterer på at formidle kvalitet, er det ude med os.

Du ser ud til at mene, at OA via Institutional repositories er (næsten) gratis. Det er det ikke. Det er blot andre, som afholder udgiften. Om Open Choice er urimeligt dyre, skal jeg ikke kunne sige. Det er den slags, jeg gerne så professionelle økonomer regne på. Det ender jo med at blive ganske store baser, og man skal holde dem kørende i rigtig mange år. At tale om "håndører" i den sammenhæng er næppe realistisk. Jeg vil også mene, at man let kommer til at undervurdere prisen for det redaktionelle arbejde, forlagene foretager. Jeg talte i fjor med overbibliotekaren på Cornell, der stod for deres tidsskriftsudgivelser, og hun sagde, at 1.500 USD pr. artikel slet ikke dækkede omkostningerne.

Selvarkivering af pre- eller post print kan ganske rigtigt gavne de kommercielle tidsskrifter i form af en vis "reklame", forudsat at der henvises til den autoriserede udgave af en artikel. Men i

så fald er der jo ikke sparet noget, hvilket dog var udgangspunktet, at man ville. Vi får et 2-lags system. OA-baser eller Institutional repositories på den ene side og de "rigtige" kommercielle tidsskrifter på den anden. Det bliver en fordyrelse og ikke en besparelse, idet omkostningerne til OA og Institutional repositories må lægges oven i vore nuværende tidsskriftsudgifter.

Alt i alt synes jeg dine bemærkninger bekræfter mit indtryk, at OA fortalere tager en snæver økonomisk biblioteksvinkel på problemstillingen. Og det tror jeg altså ikke er gavnligt på længere sigt.

Det er klart, at de tekniske muligheder for elektronisk publicering åbner nye muligheder for distribution. Men for at disse skal kunne udnyttes med fordel, må teknikken kobles på bestemte forretningsmodeller. Spørgsmålet er så, hvilke forretningsmodeller, der i længden er de mest hensigtsmæssige. Dette spørgsmål er aldeles underbelyst. Men uden nærmere analyse af følgerne har man kastet sin kærlighed på netop den forretningsmodel, som al erfaring viser, giver uheldige incitamenter, nemlig subsidiering af produktionen. For mig at se, er det afgørende spørgsmål altså, hvad dette vil betyde på længere sigt. Jeg kender ingen eksempler på, at det har været gavnligt.

Mange hilsner

Harald

Alternativet er Google og kampen lige nu består i, om bibliotekerne kan lave søgesystemer og informationsformidling, der overhovedet er værd for forskere og studerende at bruge tid på.

Kære Harald,

Jeg mener, der er en væsentlig fællesnævner for udgangspunktet bag de to problemstillinger – nemlig den, at anskue online-publiceringen som en grå masse af ikke særlig høj værdi. Hvis man benytter dette udgangspunkt er det klart, at det må ses som et problem at:

1. de ikke-bæredygtige småtidsskrifter lukker
2. der publiceres en masse artikler uden storværdi

Jeg er fundamentalt uenig i dette udgangspunkt og dermed også i, at de to punkter udgør relevante problemstillinger. Anskuelsen af den store gratis tilgængelige informationsmængde på webben som en grå masse forudsætter nemlig, at man ikke tror på, at internettets brugere kan navigere og sortere i den store informationsmængde. Generelt er det da også en udfordring at navigere på Internettet (en udfordring som bibliotekerne

forhåbentlig kan hjælpe med), men parallelt med informationsekspllosionen har vi jo også fået en masse nye teknikker til at navigere i informationerne. Søgmaskiner, page-rank-algoritmer, relevans-sortering, tagging, folksonomies, tag clouds og andre teknologier og koncepter ændrer informationslandskabet i hastig fart og sætter nye rammebetingelser for kommunikationsformer – også for forskere.

Dermed være også sagt: Kampen mod at forskningspublikationer gøres frit og gratis tilgængelige på internettet er, efter min mening, en kamp mod vindmøller. Open Access tidsskrifter og Institutional repositories kan være med til at fastholde de traditionelle videnskabelige publiceringsværdier i det nye informationslandskab.

Jeg mener, det er helt forkert at antage, at øget kvantitet - øget informationsudbud medfører at

kvaliteten daler. Tværtimod – jo større kommunikation og jo mere "hot" et emne er, jo mere fokus bliver der på de allerbedste bidrag til kommunikationen.

Gennem din modstand mod at bibliotekerne formidler de gratis ressourcer, mener jeg, at du helt lukker øjnene for, at alternativet for vores brugere ikke er det gamle bibliotekskatalog med kvalitetstidsskrifter. Alternativet er Google og kampen lige nu består i, om bibliotekerne kan lave søgesystemer og informationsformidling, der overhovedet er værd for forskere og studerende at bruge tid på.

Med venlig hilsen
Thøger

